

Gaat D66 het 'gat van Wilders' opvullen?

Posted on 8 juli 2025 by Harrie Verbon

Geert Wilders heeft het kabinet-Schoof laten vallen op het asielbeleid. Misschien speelde ook wel mee dat minister Caspar Veldkamp nogal op eigen houtje het Israëlbeleid van het kabinet omgooide. Hij deed immers zonder zijn PVV-ambtsgenoten van te voren in te lichten het voorstel in de EU om te onderzoeken of Israël nog voldoet aan de voorwaarden voor samenwerking.

Deze toch wel plotselinge opzegging van vertrouwen door de PVV, i.c. Wilders, heeft de verwachting (en bij sommigen misschien de hoop) gewekt dat de PVV voor kiezers minder aantrekkelijk is geworden. Daarom zou het voor concurrerende politieke partijen interessant kunnen zijn om het electorale gat dat Wilders heeft laten vallen, op te gaan vullen. Overigens blijkt de verwachting dat Wilders kiezers minder aanspreekt volgens een peiling door *EenVandaag* nog niet erg gerealiseerd. Maar wat niet is, kan nog komen. Dus gaan we toch maar even uit van een 'gat van Wilders'.

Wie vullen het gat van Wilders op?

Welke partijen zouden het Wildersgat kunnen opvullen? Niet JA21, hoewel die partij met de inlijving van Ingrid Coenradie de PVV van een goede kandidaat heeft beroofd. JA21 was het altijd al eens met de programmapunten van de PVV, maar had geen Geert Wilders om die charismatisch uit te dragen.

De VVD wilde altijd al strengere toelating via migratiedeals met landen in de regio en minder rechten voor statushouders op basis van de Faberwetten.

Uiteraard heb ik het ook niet over PvdA/GL. Die partij wil namelijk indirect en impliciet Israël laten vernietigen door Hamas, Hezbollah en de revolutionaire garde van Iran. PvdA/GL wil immers een algeheel wapenembargo voor Israël, zodat het land zich niet meer kan verdedigen bij invallen van deze terroristische strijdgroepen. Voor zover dat voorstel van een wapenembargo enigszins op PVV-taktiek lijkt is dat vooral zo omdat het een prima voorbeeld is van niet rechts, maar links populisme.

D66 en het CDA dan? Ja die partijen die enigszins rechts van het midden staan, zouden garen kunnen spinnen bij het 'gat van Wilders'. Bij het CDA speelt echter ook nog dat ze de plek van de imploderende NSC kunnen overnemen. Daar zijn dan weer andere, laten we zeggen principiële, programmapunten voor nodig.

Dan blijft dus D66 over. Die partij hoeft alleen maar een klein beetje naar rechts op te schuiven, lijkt mij. Laten we eens gaan kijken of dat lukt voor twee duidelijke strijdpunten van Wilders: asiel en Israël.

Het is bekend dat Geert Wilders een asielstop wil. Dat verklaarde mede zijn grote verkiezingswinst in november 2023. Hij is namelijk niet de enige die een asielstop wil. Ik citeer uit een rapport van het SCP: 'Onder de Nederlandse bevolking bestaat brede weerstand tegen het opnemen van meer asielzoekers dan nu het geval is. Daarnaast moet bestaande opvang er voornamelijk zijn voor 'echte' vluchtelingen, stelt men. Naar schatting bijna 40% van de Nederlanders vindt dat de grens zelfs gesloten moet worden voor asielzoekers, ook al gaat dit in tegen internationale verdragen en wetten.'

En ja, inderdaad, D66 heeft oog voor deze duidelijke kiezersvoorkeuren van een groot aantal Nederlanders en wil nu [een strikt asielbeleid](#). Asielaanvragen moeten

volgens D66 alleen aan de buitengrenzen van de EU worden afgehandeld. Dat voorkomt dat kansloze asielzoekers toch de EU en natuurlijk ook Nederland in kunnen komen. Alleen echte vluchtelingen komen zo het land in. Dan moet natuurlijk wel duidelijk zijn wanneer een asielzoeker een echte vluchteling is.

Beter Frontex dan UNHCR

D66 wil dat aan de UNHCR overlaten. De UNHCR is, zoals zoveel organisaties van de VN, niet politiek neutraal. Dat ondervond [Liberty Vittert Capito](#) die als vrijwilliger voor de Amerikaanse afdeling van de UNHCR te horen kreeg dat zij niet mocht opkomen voor Joodse studenten. In ieder geval is de UNHCR [links georiënteerd](#). Dat kan betekenen dat zij te genereuze criteria toepast voor asieltoekenning. Dan levert de beoordeling van asielaanvragen aan de buitengrenzen van de EU per saldo nog steeds geen beperking van de asielinstroom op.

Waarom dus wil D66 de asielprocedure niet door Frontex laten uitvoeren? Deze organisatie is opgericht om de buitengrenzen van de EU te bewaken, maar mag dat uiteindelijk – typisch voorbeeld van EU-inconsistentie – niet doen. Die bewaking is namelijk een bevoegdheid van de nationale overheden. Bovendien mag Frontex migranten die de EU – illegaal of niet – proberen binnen te komen helemaal niet tegenhouden. Die anomalie kan eindelijk eens gecorrigeerd worden. Alleen gebeurt dat niet als het aan D66 zou liggen.

Tegen de Faberwetten

Bovendien ligt er ook nog de vraag waarom de partij in de Kamer tegen de Faberwetten stemde. Als je voor een strikt asielbeleid bent, waren die Faberwetten in ieder geval een mooi begin. Maar volgens D66 zijn die wetten onfatsoenlijk broddelwerk die de problemen erger maken. Toelichting ontbreekt. Wij kunnen daar tegenover zetten dat voor de plannen van D66 de medewerking van de EU nodig is. In de EU zijn er al plannen gemaakt om de asielprocedure te hervormen. Die plannen lijken erg op wat D66 voorstelt. Niet veel nieuws dus die voorstellen van D66. Wat er van de EU-plannen terechtkomt, moeten we afwachten.

Enfin, Israël dan. Een meerderheid van de Nederlanders vindt dat Nederland zich moet uitspreken voor een permanent staakt-het-vuren in Gaza. Wat er dan moet gebeuren, weet echter niemand. Het begint er steeds meer op te lijken dat veel

Nederlanders de schuld bij Israël leggen. Zij vinden inmiddels ook dat Israël genocide op de bevolking van Gaza pleegt.

Geert Wilders echter, is een fervent aanhanger van Israël. Hij vindt dat niet Israël, maar Hamas aangepakt moet worden. Wat zegt de huidige leider van D66, Rob Jetten, over Israël en Hamas? Kiest hij de kant van Wilders of van de helft van de bevolking die Israël als boosdoener ziet. Hij zegt het volgende: 'Netanyahu, met zijn allesvernietigende oorlog in Gaza en de Westbank. (...) Het kabinet blijft muisstil, want van Wilders mag Israël geen stobreed in de weg worden gelegd. Minister-president Schoof zei zelfs dat er in Gaza voor hem "geen rode lijn" is! En dat vanuit Den Haag, dé stad van het Internationaal Recht. Als Nederland zijn we daarom leiderschap voor mensenrechten aan onze stand verplicht. (...) En leiderschap dat net als Macron durft te kiezen voor een tweestaten oplossing en dus ook de erkenning van een onafhankelijke, Palestijnse staat.'

Internationaal recht is opportunisme

Drie opmerkingen hierover. Ten eerste, internationaal recht is afhankelijk van de machtsverhoudingen in de wereld. Volgens dat internationale recht hebben Palestijnen recht op een eigen staat. Koerden echter, die in tegenstelling tot Palestijnen een etnisch onderscheiden groep van meer dan 30 miljoen mensen met een eigen taal vormen, krijgen dat recht niet van de internationale gemeenschap.

Ten tweede, in de zogeheten Oslo-akkoorden was een vorm van zelfbestuur voor de Palestijnse Autoriteit afgesproken, met een soort belofte dat dit later zou worden uitgewerkt. Aaron David Miller heeft daar vlak voor 7 oktober 2023 in [Foreign Policy](#) een interessant stuk over geschreven. Hij vermeldt daar dat een overeenkomst tussen Israël en Saoedi-Arabië waarschijnlijk ophanden was. Een deel van die overeenkomst zou inhouden dat Israël een substantieel deel van de Westoever aan de Palestijnse Autoriteit zou overdragen in ruil voor normalisering van de betrekkingen tussen Israël en Saoedi-Arabië. Maar toen kwam 7 oktober en dat was niet toevallig. Hamas wil niet dat andere Arabische landen overeenkomsten met Israël sluiten. Het enige doel van Hamas was en is Israël te vernietigen.

Ten derde ontbreekt in de woorden van Rob Jetten juist dat woord: Hamas. Wat is, volgens Jetten, dan de rol van Hamas in een onafhankelijke Palestijnse staat? Mag Hamas raketinstallaties in dichtbevolkte woongebieden blijven plaatsen? Mogen de Hamasleiders hun eigen bevolking blijven terroriseren? Zo maar wat vragen, maar

Jetten zwijgt daarover.

Sigrid Kaag (D66) over genocide

Zou Jetten dan ook vinden dat Israël genocide bedrijft op het volk van Gaza? Ook daar zwijgt hij over. Voormalig partijcoryfee Sigrid Kaag heeft daar echter wel een mening over. In een interview met *de Volkskrant* op 29 juni 2025 zei zij, toen haar gevraagd werd of er een genocide gaande was: 'Dat is niet aan mij om vast te stellen. Dat moet langs juridische weg lopen, via het Internationaal Gerechtshof. Maar ik vind het belangrijker wat we met eigen ogen zien. Gaza is veranderd in een dystopie. De levens van mensen zijn ofwel vernietigd, of het dagelijks leven wordt hun onmogelijk gemaakt. Dat is wat mij raakt. (...) Er moet druk komen op de strijdende partijen om tot een staakt-het-vuren te komen, de gegijzelden moeten vrij en er moet een duurzame, politieke oplossing komen.'

Ik ben geen fan van Kaag, maar dit zijn in ieder geval redelijk genuanceerde woorden. Ik hoop dat Jetten die woorden ook tot zich door laat dringen. Kaag geeft overigens verder ook niet aan hoe zo'n 'duurzame politieke oplossing' er dan uit zou moeten zien.

Conclusie: D66 moet nog iets rechtser worden

D66 gaat een heel klein beetje de goede kant op. Ze wil een strikter asielbeleid, hoewel ook weer niet al te streng. Zo mag van D66 het UNHCR de asielaanvragen aan de buitengrenzen beoordelen. Bovendien lijken haar voorstellen wel erg op de plannen van de EU. Wat nationaal mogelijk is bij het asielbeleid houdt D66 tegen: ze stemde in de Kamer tegen de Faberwetten. De houding van D66 ten opzichte van Israël mag ook wel wat genuanceerder. Als Jetten ook eens Hamas minstens als medeplichtige voor de Gaza-oorlog noemt. Dat zou al een hele verbetering zijn. Kortom, als D66 PVV-kiezers wil kapen, zal ze hier en daar nog wel meer naar rechts moeten opschuiven.

Harrie Verbon is emeritus-hoogleraar openbare financiën aan de Universiteit van Tilburg. Dit stuk verscheen vorige week op zijn [blog](#).

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **ook in 2025?**

Kijk [**HIER**](#). Hartelijk dank!